

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

26. januar 2017*

»Appel — konkurrence — karteller — belgiske, tyske, franske, italienske, nederlandske og østrigske markeder for badeværelsesudstyr og -inventar — afgørelse, der fastslår en overtrædelse af artikel 101 TEUF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde — samordning af priser og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger — samlet overtrædelse — bevis — bøder — fuld prøvelsesret — rimelig frist — proportionalitet«

I sag C-626/13 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 29. november 2013,

Villeroy & Boch Austria GmbH, Mondsee (Østrig), ved Rechtsanwälte A. Reidlinger og J. Weichbrodt,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved M. Kellerbauer, L. Malferrari og F. Ronkes Agerbeek, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af Domstolens vicepræsident, A. Tizzano, som fungerende formand for Første Afdeling, og dommerne M. Berger, E. Levits, S. Rodin (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: M. Wathelet

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. september 2015,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* * Processprog: tysk

Dom

- 1 Ved appellen har Villeroy & Boch Austria GmbH (herefter »Villeroy & Boch Østrig«) nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 16. september 2013, Villeroy & Boch Austria m.fl. mod Kommissionen (T-373/10, T-374/10, T-382/10 og T-402/10, ikke trykt i Sml., herefter »den appellerede dom«, EU:T:2013:455), for så vidt som Retten ved denne dom frifandt Kommissionen for en påstand om annullation af Kommissionens afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure i henhold til artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39092 – Badeværelsesudstyr og -inventar (herefter »den omtvistede afgørelse«), for så vidt som den vedrører appellanten.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 1/2003

- 2 Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 101 TEUF og 102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1) bestemmer følgende i artikel 23, stk. 2 og 3:

»2. Kommissionen kan ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt:

overtræder [artikel 101 TEUF eller 102 TEUF]

[...]

Bøden kan for hver af de virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen, ikke overstige 10% af den samlede omsætning i det foregående regnskabsår.

[...]

3. Ved fastlæggelse af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og varighed.«

Retningslinjerne af 2006

- 3 I punkt 2 i retningslinjerne for beregning af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning (EF) nr. 1/2003 (EUT 2006, C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne af 2006«) anføres, at Kommissionen ved bødefastsættelsen »skal tage hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed«, og at »bøden ikke [må] overstige de grænser, der er fastsat i artikel 23, stk. 2, andet og tredje afsnit, i forordning [(EF)] nr. 1/2003«.
- 4 Punkt 37 i retningslinjerne af 2006 fastsætter:

»Selv om der i disse retningslinjer redegøres for den generelle metode til fastsættelse af bøder, kan det være berettiget, at Kommissionen fraviger denne metode eller de grænser, der er fastsat i punkt 21, hvis der gør sig særlige forhold gældende i en given sag, eller det er nødvendigt at sikre et afskrækkende niveau i et bestemt tilfælde.«

Sagens baggrund og den omtvistede afgørelse

- 5 De produkter, der er omfattet af kartellet, er badeværelsesudstyr og -inventar, som tilhører en af de tre følgende undergrupper af produkter, nemlig vandhaner og armaturer, bruseafskærmninger og tilbehør samt keramiske artikler (herefter »tre undergrupper af produkter«).
- 6 Retten fremstillede sagens baggrund i den appellerede doms præmis 1-19, og den kan sammenfattes som følger.
- 7 Ved den omtvistede afgørelse fastslog Kommissionen, at der var sket en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF og af artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994, L 1, s. 3, herefter »EØS-aftalen«) inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Denne overtrædelse, som 17 virksomheder deltog i, fandt sted i løbet af forskellige perioder i tidsrummet fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004 i form af en flerhed af konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis på Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs områder.
- 8 Kommissionen anførte nærmere bestemt i den omtvistede afgørelse, at den fastslåede overtrædelse for det første bestod i, at producenterne af badeværelsesudstyr og -inventar samordnede deres årlige prisforhøjelser og andre aspekter ved prissættelsen ved regelmæssige møder i nationale brancheforeninger, for det andet i fastsættelse eller samordning af priserne ved konkrete begivenheder, såsom en stigning i råvarepriser, indførelsen af euroen eller indførelse af motorvejsafgifter, og for det tredje i videregivelse og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger. Desuden konstaterede Kommissionen, at prissættelsen af priser i sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar var en årligt tilbagevendende begivenhed. Inden for rammerne heraf fastsatte producenterne deres prislistes, som i almindelighed gjaldt et år, og som dannede grundlag for de kommercielle relationer med grossisterne.
- 9 Villeroy & Boch Østrig og de andre sagsøgere i første instans, Villeroy & Boch AG (herefter »Villeroy & Boch«), Villeroy & Boch SAS (herefter »Villeroy & Boch Frankrig«) samt Villeroy & Boch Belgium SA (herefter »Villeroy & Boch Belgien«), er aktive inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Villeroy & Boch ejer hele kapitalen i Villeroy & Boch Østrig, Villeroy & Boch Frankrig, Villeroy & Boch Belgien, Ucosan BV og dets datterselskaber samt i Villeroy & Boch SARL.
- 10 Den 15. juli 2004 oplyste Masco Corp. og selskabets datterselskaber, herunder Hansgrohe AG, som fremstiller vandhaner og armaturer, og Hülpe GmbH, som fremstiller bruseafskærmninger, Kommissionen om forekomsten af et kartel inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar og anmodede om bødefrigørelse i medfør af Kommissionens meddelelse om bødefrigørelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 2002, C 45, s. 3, herefter »samarbejdsmeddelelsen af 2002«) eller subsidiært en nedsættelse af de bøder, som de kunne blive pålagt. Kommissionen traf den 2. marts 2005 en betinget beslutning om bødefrigørelse for Masco i henhold til denne meddelelses punkt 8, litra a), og punkt 15.
- 11 Den 9. og den 10. november 2004 gennemførte Kommissionen uanmeldte kontrolundersøgelser i lokalerne for flere selskaber og nationale brancheforeninger med aktiviteter inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar.
- 12 Den 15. og den 19. november 2004 anmodede henholdsvis Grohe Beteiligungs GmbH og dets datterselskaber samt American Standard Inc. (herefter »Ideal Standard«) om bødefrigørelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen af 2002 eller subsidiært om bødenedsættelse.
- 13 Efter i perioden fra den 15. november 2005 til den 16. maj 2006 at have sendt begæringer om oplysninger til flere virksomheder og foreninger, der var aktive inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar, herunder sagsøgerne i første instans, vedtog Kommissionen den 26. marts 2007 en klagepunktsmeddelelse, som blev meddelt disse.

- 14 Den 17. og den 19. januar 2006 anmodede henholdsvis Roca SARL og Hansa Metallwerke AG og dennes datterselskaber ligeledes om bødefritagelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen af 2002 eller, subsidiært, om bødenedsættelse. Den 20. januar 2006 fremsatte Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik en lignende anmodning.
- 15 Efter en høring, som blev afholdt fra den 12. til den 14. november 2007, hvori sagsøgerne i første instans deltog, fremsendelsen den 9. juli 2009 af en sagsfremstillingsmeddelelse, som henledte deres opmærksomhed på visse beviser, som Kommissionen påtænkte at lægge til grund ved vedtagelsen af den endelige afgørelse, og yderligere begæringer om oplysninger, som herefter var sendt til bl.a. de nævnte sagsøgere i første instans, vedtog Kommissionen den 23. juni 2010 den omtvistede afgørelse. Ved denne afgørelse fandt Kommissionen, at den i nærværende doms præmis 8 beskrevne praksis var del af en samlet plan med det formål at begrænse konkurrencen mellem adressaterne for nævnte afgørelse og besad de karakteristika, som kendetegner en samlet og vedvarende overtrædelse, hvis anvendelsesområde omfattede de tre undergrupper af produkter, og som omfattede Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs områder. Denne institution fremhævede i denne henseende, at denne praksis fulgte et gentaget mønster, som havde vist sig at være det samme i de seks medlemsstater, der var omfattet af Kommissionens undersøgelse. Kommissionen henviste ligeledes til eksistensen af nationale brancheforeninger, som omfattede alle tre undergrupper af produkter, som den benævnte »koordinationsorganer«, nationale brancheforeninger, som omfattede medlemmer, hvis virksomhed vedrørte mindst to af de tre undergrupper af produkter, som den benævnte »foreninger vedrørende flere produktgrupper«, samt specialsammenslutninger, som omfattede medlemmer, hvis virksomhed vedrørte en af de tre undergrupper af produkter. Endelig fastslog Kommissionen, at der fandtes en central gruppe af virksomheder, som havde deltaget i kartellet i forskellige medlemsstater og via koordinationsorganer og foreninger vedrørende flere produktgrupper.
- 16 Ifølge Kommissionen havde sagsøgerne i første instans deltaget som medlemmer i følgende foreninger, nemlig IndustrieForum Sanitär, som fra 2001 erstattede Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, som fra 2003 erstattede Arbeitskreis Duschabtrennungen, og Fachverband Sanitär-Keramische Industrie i Tyskland, Arbeitskreis Sanitärindustrie (herefter »ASI«) i Østrig, Vitreous China-group i Belgien, Sanitair Fabrikanten Platform i Nederlandene og Association française des industries de céramique sanitaire i Frankrig. Hvad angår overtrædelsen begået i Nederlandene lagde Kommissionen i 1179. betragtning til den omtvistede afgørelse i det væsentlige til grund, at de virksomheder, der havde deltaget heri, ikke kunne pålægges en bøde herfor som følge af forældelse.
- 17 Kommissionen opregnede i den omtvistede afgørelses artikel 1 de virksomheder, som den pålagde sanktioner for en overtrædelse af artikel 101 TEUF og i EØS-aftalens artikel 53 fra den 1. januar 1994 at regne på grund af deres deltagelse i et kartel inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar i Belgien, Tyskland, Frankrig, Italien, Nederlandene og Østrig i forskellige tidsrum i perioden fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004. Hvad angår sagsøgerne i første instans pålagde Kommissionen i denne afgørelses artikel 1, stk. 1, Villeroy & Boch en sanktion for selskabets deltagelse i denne samlede overtrædelse fra den 28. september 1994 til den 9. november 2004, og dets datterselskaber, Villeroy & Boch Østrig, Villeroy & Boch Belgien og Villeroy & Boch Frankrig for perioden fra den 12. oktober 1994 til tidligst den 9. november 2004.
- 18 Ved den omtvistede afgørelses artikel 2, stk. 8, pålagde Kommissionen for det første Villeroy & Boch en bøde på 54 436 347 EUR, for det andet Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Østrig en bøde på 6 083 604 EUR in solidum, for det tredje Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Belgien en bøde på 2 942 608 EUR in solidum og for det fjerde Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Frankrig en bøde på 8 068 441 EUR in solidum. Sagsøgerne i første instans blev således i alt pålagt bøder for 71 531 000 EUR.
- 19 Med henblik på beregningen af disse bøder støttede Kommissionen sig på retningslinjerne af 2006.

Sagen for Retten og den anfægtede dom

- 20 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. september 2010 i sag T-373/10 anlagde appellanten sag med påstand om annullation af den omtvistede afgørelse, for så vidt som den berørte selskabet, og subsidiært om nedsættelse af den bøde, som selskabet blev pålagt i medfør af afgørelsen.
- 21 Til støtte for sin påstand om annullation gjorde appellanten for Retten gældende, at Kommissionen med urette kvalificerede den fastslåede overtrædelse som en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, og subsidiært, at den herved tilsidesatte begrundelsespligten, idet den ikke afgrænsede de omhandlede markeder tilstrækkeligt præcist. Endvidere gjorde appellanten gældende, at Kommissionen med urette fandt, at selskabet havde deltaget i et kartel på det østrigske marked. Appellanten gjorde i denne forbindelse gældende, at der ikke foreligger beviser for en overtrædelse i Østrig. Endelig anfægtede appellanten den pålagte bødes solidariske karakter og gjorde gældende, at beregningen heraf var behæftet med et urigtigt skøn, at denne bøde skulle nedsættes under hensyn til den administrative procedures uforholdsmæssige varighed, og at bøden var uforholdsmæssig.
- 22 Subsidiært nedlagde appellanten påstand om nedsættelse af den pålagte bøde.
- 23 Retten frifandt ved den appellerede dom Kommissionen i det hele.

Parternes påstande

- 24 Appellanten har nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede dom ophæves i det hele, for så vidt som Retten ved denne dom frifandt Kommissionen.
 - Subsidiært ophæves den appellerede dom delvist.
 - Mere subsidiært nedsættes den bøde, appellanten er blevet pålagt.
 - Mest subsidiært ophæves den appellerede dom, og sagen hjemvises til Retten, hvorefter denne træffer afgørelse.
 - Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 25 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:
- Appellen forkastes i det hele, idet den delvis ikke kan antages til realitetsbehandling, delvis er ugrundet.
 - Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Appellen

- 26 Til støtte for appellen har appellanten fremsat fire anbringender. Det første anbringende vedrører en retlig fejl, som Retten begik ved vurderingen af de overtrædelser, der angiveligt er begået i Østrig. Det andet anbringende vedrører en retlig fejl fra Rettens side ved konstateringen af en kompleks og vedvarende overtrædelse. Det tredje anbringende vedrører den omstændighed, at Retten ikke har udøvet sin fulde prøvelsesret til at efterprøve størrelsen af den pålagte bøde. Det fjerde anbringende vedrører en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

Det første anbringende vedrørende en urigtig vurdering hvad angår af de overtrædelser, der angiveligt er begået i Østrig

Parternes argumenter

- 27 Med sit første anbringende har appellantens gjort gældende, at Rettens konklusioner er retligt forkerte hvad angår de angivelige materielle overtrædelser, der er begået i Østrig i perioden fra den 12. oktober 1994 til den 9. november 2004, og således skal ændres.
- 28 Hvad nærmere bestemt angår 1994 foretog Retten i den appellerede doms præmis 175 og 176 en udvidende fortolkning af Kommissionens konklusioner, hvorved den ændrede begrundelsen for den omstvistede afgørelse i strid med artikel 296, stk. 2, TEUF. I modsætning til, hvad Retten fastslog, anførte Kommissionen nemlig ikke i 299.-301. betragtning til denne afgørelse, at de møder i ASI, der fandt sted i 1994, ikke blot vedrørte bruseafskærmninger og vandhaner og armaturer, men ligeledes keramiske artikler til badeværelser.
- 29 Hvad angår 1995-1997 bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 185, 190 og 196, at appellantens havde deltaget i ulovlige drøftelser ved møderne den 16. november 1995, den 23. april 1996 og den 15. oktober 1997.
- 30 Hvad angår mødet den 16. november 1995 har appellantens imidlertid i det væsentlige gjort gældende, at denne konklusion er behæftet med retlige fejl, allerede fordi Retten ikke besvarede alle selskabets argumenter. Rettens bemærkninger i den appellerede doms præmis 189 ff. vedrørende mødet den 23. april 1996 om, at det var af begrænset betydning, at de pågældende drøftelser blev organiseret efter anmodning fra grossisterne, er ligeledes behæftet med retlige fejl, eftersom der foreligger en fuldstændig lovlig, alternativ forklaring på den foreholdte praksis, hvorefter grossisterne på området for badeværelsesartikler udtrykkeligt krævede, at der blev indført årlige prislister på bestemte datoer med henblik på at kunne offentliggøre deres kataloger. Hvad angår mødet den 15. oktober 1997 overskred Retten endvidere i den appellerede doms præmis 194 grænserne for sin legalitetskontrol i henhold til artikel 263 TEUF, idet den støttede sig på grunde, der ikke fremgik af Kommissionens klagepunktsmeddelelse.
- 31 For 1998 er Rettens bemærkninger i den appellerede doms præmis 197 ff. om appellantens angivelige deltagelse i en overtrædelse af kartelreglerne ligeledes behæftet med en retlig fejl, eftersom de er selvmodsigende. Retten bemærkede nemlig i den appellerede doms præmis 197-202, at Kommissionen ikke havde bevist, at appellantens i 1998 havde deltaget i drøftelser, der var i strid med konkurrenceretten. Navnlig gav Mascos vidneudsagn ikke mulighed for at bevise en sådan deltagelse. Det er ulogisk, at Retten herefter støttede sig på det samme vidneudsagn fra Masco i samme doms præmis 203 for at bevise, at appellantens havde taget afstand fra den ulovlige praksis i 1998. Endvidere giver hverken dette vidneudsagn eller de øvrige indicier, der er omtalt i denne præmis 203, mulighed for at godtgøre appellantens manglende afstandtagen. Retten tilsidesatte således ligeledes de ved retspraksis fastsatte retsprincipper om, at en række indicier kun er tilstrækkeligt til at godtgøre, at et møde er i strid med konkurrenceretten, når mødernes systematiske karakter og deres konkurrencebegrænsende indhold godtgøres, og når dette understøttes af en erklæring fra virksomhed, som har en betydelig bevisværdi. Ingen af disse to betingelser er opfyldt i denne sag.
- 32 Hvad angår 1999 er Rettens konklusioner i den appellerede doms præmis 208 om, at det af Kommissionen fremlagte bevis, nemlig det håndskrevne referat fra mødet i ASI den 6. september 1999, som er affattet af Ideal Standard, i tilstrækkeligt omfang godtgør appellantens deltagelse i de ulovlige drøftelser, behæftet med retlige fejl. Et vidneudsagn fra en virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen af 2002, kan nemlig ikke udgøre et tilstrækkeligt bevis for forekomsten af en overtrædelse, når dets rigtighed bestrides af flere andre anklagede virksomheder.

- 33 Hvad angår 2000 fandt Retten i den appellerede doms præmis 214, idet den støttede sig på et referat fra mødet i ASI den 12. og 13. oktober 2000, at det, selv om der ikke forelå direkte beviser for appellants deltagelse i den konkurrencebegrænsende adfærd dette år, »skal bemærkes, at virkningen af de ulovlige drøftelser, der fandt sted i 1999, udfoldede sig i 2000«. Dette referat, som Retten i øvrigt fortolkede urigtigt, er ikke et tilstrækkeligt bevis i denne henseende.
- 34 Hvad angår 2001 lagde Retten i den appellerede doms præmis 214-218 appellants deltagelse i de ulovlige drøftelser til grund, alene fordi de angivelige ulovlige drøftelser i 2000 fortsat havde virkninger. For at begrunde sine bemærkninger henviste Retten blot til 652.-658. betragtning til den omtvistede afgørelse, uden at den forklarede, hvorledes de bemærkninger, den henviste til, er overbevisende.
- 35 Hvad angår år 2002 og 2003 tog Retten ikke hensyn til appellants argumenter.
- 36 Endelig er Rettens bemærkninger i den appellerede doms præmis 228 hvad angår 2004 selvmodsigende og behæftede med en retlig fejl. Retten fastslog nemlig i denne præmis, at appellanten, som ikke havde deltaget i mødet i ASI den 22. januar 2004, ved referatet fra dette møde blev oplyst om de præcise beslutninger, som dets konkurrenter traf ved dette møde, hvorimod Retten i den appellerede doms præmis 212 fastslog, at den omstændighed, at referaterne fra møderne i ASI i princippet skulle sendes til alle medlemmerne i denne forening, ikke i sig selv gav mulighed for at fastslå, at appellanten rent faktisk fik kendskab hertil.
- 37 Kommissionen har nedlagt påstand om, at det første anbringende forkastes.

Domstolens bemærkninger

- 38 Med sit første anbringende har appellanten gjort gældende, at Rettens konstateringer er behæftet med retlige fejl hvad angår de overtrædelser, der angiveligt er begået i Østrig mellem den 12. oktober 1994 og den 9. november 2004.
- 39 Hvad for det første angår appellants argument vedrørende 1994 skal det fastslås, at appellanten i denne sag blot har gentaget den argumentation, der blev fremsat i første instans for Retten. Det samme gælder for argumenterne vedrørende mødet den 23. april 1996.
- 40 Det skal bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand. Dette krav er ikke opfyldt, når appelskriftet – endog uden at indeholde en argumentation, der har til formål præcist at angive den retlige fejl, den appellerede dom angiveligt er behæftet med – blot gentager de anbringender og argumenter, der allerede er blevet fremført for Retten. En sådan appel har i realiteten kun til formål at opnå, at de i stævningen for Retten fremsatte påstande pådømmes endnu en gang, hvilket ligger uden for Domstolens kompetence (jf. bl.a. dom af 30.6.2005, Eurocermex mod KHIM, C-286/04 P, EU:C:2005:422, præmis 49 og 50, og af 12.9.2006, Reynolds Tobacco m.fl. mod Kommissionen, C-131/03 P, EU:C:2006:541, præmis 49 og 50).
- 41 Følgelig skal appellants argumenter vedrørende 1994 og mødet den 23. april 1996 afvises.
- 42 Hvad for det andet angår appellants argumenter om møderne, der fandt sted den 16. november 1995 og den 15. oktober 1997, hvilke argumenter i det væsentlige drejer sig om, at den appellerede dom var behæftet med en begrundelsesmangel, skal det bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at begrundelsespligten ikke pålægger Retten i sin fremstilling udtømmende og et for et at behandle alle de argumenter, der er fremført af parterne i sagen. Begrundelsen kan således fremgå indirekte, forudsat at de berørte parter kan få kendskab til begrundelsen for, at Retten ikke har godtaget deres argumenter, og således at Domstolen kan råde over de oplysninger, der er nødvendige for, at den kan udøve sin

prøvelsesret (jf. bl.a. dom af 2.4.2009, Bouygues og Bouygues Télécom mod Kommissionen, C-431/07 P, EU:C:2009:223, præmis 42, og af 22.5.2014, Armando Álvarez mod Kommissionen, C-36/12 P, EU:C:2014:349, præmis 31).

- 43 I det foreliggende tilfælde undersøgte og forkastede Retten i den appellerede doms præmis 180-185 og 192-196 nemlig appellants argumenter om de overtrædelser, der blev begået i Østrig, hvad angår disse forskellige møder. For hvert enkelt møde henviste Retten til relevante beviser og til den omtvistede afgørelse, inden den forkastede appellants argumentation som ugrundet. Retten begrundede herved den appellerede dom.
- 44 Appellants argumenter, som er nævnt i nærværende doms præmis 42, må følgelig forkastes.
- 45 Hvad angår mødet den 15. oktober 1997 skal appellants argument om, at Retten støttede sig på grunde, der ikke var omfattet af Kommissionens klagepunktsmeddelelse, endvidere forkastes. Det må nemlig fastslås, at Retten i den appellerede doms præmis 194 støttede sig på de grunde, der var anført i punkt 295 og 307 i den omtvistede afgørelse. Appellanten gjorde ikke for Retten gældende, at der forelå en manglende overensstemmelse mellem denne afgørelse og klagepunktsmeddelelsen på dette punkt. Appellanten kan derfor ifølge fast retspraksis (jf. bl.a. dom af 22.10.2015, AC-Treuhand mod Kommissionen, C-194/14 P, EU:C:2015:717, præmis 54) ikke gøre et sådant argument gældende under en appel for Domstolen.
- 46 Hvad for det tredje angår møderne den 30. april 1998 og 18. juni 1998 skal det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 199 fastslog, at ingen af de af Kommissionen fremførte beviser kunne godtgøre appellants deltagelse i overtrædelser. I den appellerede doms præmis 203 fastslog Retten imidlertid klart, at da der ikke forelå en offentlig afstandtagen fra appellants side, og aftalen af 15. oktober 1997 fortsat skabte konkurrencebegrænsende virkninger i det følgende år, kunne Kommissionen konkludere, at appellanten ikke havde afbrudt sin deltagelse i overtrædelser i 1998. Retten opfyldte herved ikke alene sin begrundelsespligt, hvorved parterne fik mulighed for at bestride dens ræsonnement, og Domstolen kunne udøve sin kontrol som led i en appel, men den begik heller ingen retlig fejl ved bevisførelsen.
- 47 Det skal hvad det sidste angår fremhæves, at det følger af Domstolens faste praksis, at den omstændighed, at der foreligger en konkurrencebegrænsende praksis eller aftale, i de fleste tilfælde må udledes ved en slutning ud fra et vist antal sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet og i mangel af en anden logisk forklaring, kan udgøre beviset for en tilsidesættelse af konkurrencereglerne. Hvad navnlig angår en overtrædelse, som strækker sig over flere år, er den omstændighed, at der ikke blev fremlagt et direkte bevis for et selskabs deltagelse i denne overtrædelse i en bestemt periode, ikke til hinder for, at denne deltagelse også i denne periode anses for at foreligge, såfremt en sådan konstatering hviler på objektive og samstemmende indicier, idet der i denne henseende kan tages hensyn til, at selskabet ikke har foretaget en offentlig afstandtagen (jf. i denne retning dom af 17.9.2015, Total Marketing Services mod Kommissionen, C-634/13 P, EU:C:2015:614, præmis 26-28 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Retten gjorde sig heller ikke skyldig i en selvmodsigelse eller tilsidesatte sin begrundelsespligt, da den, selv om Mascos erklæring ikke i sig selv gav mulighed for at bevise, at appellanten deltog i udvekslingen af oplysninger i 1998, fastslog, at der lovligt kunne tages hensyn til denne erklæring blandt andre beviser som led i den række samstemmende indicier, der er beskrevet i den appellerede doms præmis 203, for at godtgøre, at appellanten ikke havde afbrudt sin deltagelse i den ulovlige praksis i 1998.
- 49 Endelig skal appellants argumenter forkastes, for så vidt som de rejser tvivl om Rettens bedømmelse af de faktiske forhold og beviserne. I overensstemmelse med Domstolens faste praksis kan Rettens bedømmelse af de faktiske forhold nemlig principielt ikke prøves af Domstolen under en appelsag. Som det fremgår af artikel 256 TEUF og af artikel 58, stk. 1, i statuten for Den Europæiske Unions

Domstol, er appel således begrænset til retsspørgsmål. Følgelig er det alene Retten, der har kompetence til at fastlægge og bedømme de relevante faktiske omstændigheder såvel som til at vurdere beviserne, medmindre disse omstændigheder og beviser er blevet urigtigt gengivet (jf. bl.a. dom af 2.10.2003, Salzgitter mod Kommissionen, C-182/99 P, EU:C:2003:526, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

- 50 Hvad for det fjerde angår de møder, der fandt sted i 1999, skal det, som det fremgår af den appellerede doms præmis 206, fastslås, at Kommissionen ikke alene støttede sig på et Ideal Standards anmodning om bødefritagelse, men på et håndskrevet referat af mødet den 6. september 1999, som var affattet af en repræsentant fra Ideal Standard samme dag, som det ulovlige møde fandt sted. I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, kræver et sådant bevis, som ikke er samtidigt med dette selskabs indgivelse af sin anmodning om bødefritagelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002, men med de faktiske omstændigheder, ikke andre samstemmende beviser, således som Retten anførte i den appellerede doms præmis 207. Dette argument må derfor forkastes som ugrundet.
- 51 Hvad for det femte angår mødet i ASI den 12. og 13. oktober 2000 skal det fastslås, at appellants argumenter er støttet på en urigtig læsning af den appellerede doms præmis 214. I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, støttede Retten sig nemlig ikke på referatet fra dette møde for at fastslå, at virkningerne af de ulovlige drøftelser, der fandt sted i 1999, udfoldede sig i 2000. Endvidere tilsigter disse argumenter hovedsageligt at rejse tvivl om Rettens bevisvurdering, uden at en urigtig gengivelse heraf imidlertid godtgøres. I betragtning af den i denne doms præmis 49 anførte retspraksis må de derfor afvises.
- 52 Hvad for det sjette angår 2001 er appellants argument ligeledes støttet på en urigtig læsning af den appellerede dom og må derfor afvises. Det fremgår nemlig klart af den nævnte doms præmis 215-218, at Retten ikke fastslog appellants deltagelse i de ulovlige drøftelser, som blev ført i 2001, med den begrundelse, at disse, som fandt sted i 2000, fortsat skabte virkninger i det følgende år. I den nævnte doms præmis 215-217 støttede Retten sig således på dette selskabs deltagelse i flere møder i 2001, hvorunder deltagerne aftalte den dato, hvor prislisterne ville blive sendt til grossisterne, og datoen for prisstigningen, samt på disse møders overensstemmelse med andre møder, der fandt sted i 2000 og 2001, hvori dette selskab ikke deltog, men hvorunder medlemmerne i ASI omtalte prisstigninger i tal at regne fra den 1. januar 2002.
- 53 Hvad for det syvende angår appellants argumenter om den appellerede doms utilstrækkelige begrundelse, for så vidt som Retten ikke tog hensyn til selskabets argumenter vedrørende 2002 og 2003, skal det blot fastslås, at Retten for hvert enkelt relevant møde i den appellerede doms præmis 219-226 henviste til de relevante beviser og til den omtvistede afgørelse, inden den forkastede appellants argumentation som ugrundet. I betragtning af den i denne doms præmis 42 anførte retspraksis var Retten ikke forpligtet til at besvare alle appellants argumenter. Appellants argumenter må således forkastes.
- 54 Hvad endelig angår appellants argumenter vedrørende mødet den 22. januar 2004 skal det fastslås, at appellanten søger at rejse tvivl om Rettens bevisvurdering, uden at selskabet imidlertid har gjort gældende, at beviserne er gengivet urigtig. I betragtning af den i denne doms præmis 49 anførte retspraksis må disse argumenter derfor afvises.
- 55 På baggrund af det ovenstående skal det første anbringende forkastes, da det dels skal afvises, dels er ugrundet.

Det andet anbringende om eksistensen af samlet og vedvarende overtrædelse

Parternes argumenter

- 56 Med sit andet anbringende har appellanten for det første gjort gældende, at det retlige begreb en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse i sig selv er uforeneligt med artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 og således ikke kan anvendes. Dette begreb har således intet retligt grundlag i EU-retten. Appellanten har endvidere anført, at den appellerede dom er utilstrækkeligt begrundet, for så vidt som Retten ikke besvarede appellants argumenter på dette punkt.
- 57 For det andet har appellanten subsidiært gjort gældende, at betingelserne for at anerkende en samlet overtrædelse ikke var opfyldt i denne sag, eftersom Kommissionen ikke havde afgrænset det relevante marked, og det ikke er blevet godtgjort, at de forskellige handlinger supplerede hinanden.
- 58 For det tredje har appellanten gjort gældende, at der under alle omstændigheder, henset til de delvise annullationer af den omtvistede afgørelse hvad angår visse medlemsstater ved domme af 16. september 2013, Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:457) og Duravit m.fl. mod Kommissionen (T-364/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:477), og til den omstændighed, at visse virksomheder ikke kan have haft kendskab til hele overtrædelsen, ikke kan være tale om en global overtrædelse som defineret i denne afgørelse.
- 59 Kommissionen har gjort gældende, at det andet anbringende bør forkastes.

Domstolens bemærkninger

- 60 Ifølge fast retspraksis kan en tilsidesættelse af artikel 101, stk. 1, TEUF foreligge ikke alene ved en enkeltstående handling, men også ved en række handlinger eller en sammenhængende adfærd, selv om et eller flere elementer i rækken af handlinger eller i den sammenhængende adfærd også i sig selv og isoleret betragtet kan udgøre en tilsidesættelse af den nævnte bestemmelse. Når de forskellige handlinger indgår i en »samlet plan«, fordi de har det samme formål, nemlig at fordreje konkurrencevilkårene inden for det indre marked, kan Kommissionen således med rette pålægge ansvaret for disse handlinger på grundlag af deltagelsen i overtrædelsen betragtet i sin helhed (jf. i denne retning dom af 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 156 og den deri nævnte retspraksis).
- 61 En virksomhed, der har deltaget i en sådan samlet og kompleks overtrædelse ved egne handlinger, der falder ind under de i artikel 101, stk. 1, TEUF omhandlede begreber aftaler eller samordnet praksis med et konkurrencebegrænsende formål, og som havde til formål at bidrage til gennemførelsen af overtrædelsen i sin helhed, kan således også være ansvarlig for de handlinger, som andre virksomheder har foretaget som led i den samme overtrædelse, for så vidt angår hele det tidsrum, hvor virksomheden har deltaget i den. Dette er tilfældet, såfremt der er ført bevis for, at virksomheden ved sin egen adfærd havde til hensigt at bidrage til de fælles mål, som deltagerne som helhed forfulgte, og at den havde kendskab til den ulovlige adfærd, som de øvrige virksomheder havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (jf. i denne retning dom af 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 157 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 En virksomhed kan således have deltaget direkte i hele den samlede konkurrencebegrænsende adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, i hvilket tilfælde Kommissionen med føje kan pålægge den ansvaret for hele denne adfærd og derfor den nævnte samlede overtrædelse. En

virksomhed kan ligeledes have deltaget direkte i kun en del af den konkurrencebegrænsende adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, men have haft kendskab til al den øvrige konkurrencebegrænsende adfærd, som de øvrige karteldeltagere havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller med rimelighed kunnet forudse dem og været indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko. I et sådant tilfælde kan Kommissionen også med føje pålægge denne virksomhed ansvaret for hele den samlede konkurrencebegrænsende adfærd, som en sådan overtrædelse består af, og hermed overtrædelsen i sin helhed (jf. dom af 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 158 og den deri nævnte retspraksis).

- 63 Med henblik på at kvalificere forskellige former for udvist adfærd som en samlet og vedvarende overtrædelse skal det i øvrigt ikke kontrolleres, om de fremstod som et supplement til hinanden i den forstand, at hver af disse handlinger skulle bidrage til at imødegå en eller flere konsekvenser af den normale konkurrence, og gennem et samspil bidrog til virkeliggørelsen af de af overtræderne tilstræbte samlede konkurrencebegrænsende virkninger i forbindelse med en overordnet plan med et fælles mål. Betingelsen om et fælles mål indebærer derimod, at det skal efterprøves, om der foreligger forhold, som kendetegner de forskellige former for adfærd, der er en del af overtrædelsen, og som kan indikere, at den adfærd, der er materielt gennemført af andre deltagende virksomheder, ikke har det samme mål eller den samme konkurrencebegrænsende virkning, og som dermed ikke er en del af en »samlet plan«, som følge af deres identiske formål, der fordrejer konkurrencevilkårene inden for det indre marked (jf. i denne retning dom af 19.12.2013, Siemens m.fl. mod Kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:866, præmis 247 og 248).
- 64 Endvidere kan det ikke udledes af Domstolens praksis, at artikel 101, stk. 1, TEUF udelukkende vedrører dels virksomheder, der er aktive på det marked, der berøres af konkurrencebegrænsningerne, eller på markeder i et tidligere eller efterfølgende led eller på tilstødende markeder i forhold til dette marked, dels virksomheder, der begrænser deres handlefrihed på et givent marked i henhold til en aftale eller en samordnet praksis. Det følger således af Domstolens faste praksis, at ordlyden af artikel 101, stk. 1, TEUF henviser generelt til alle aftaler og former for samordnet praksis, som via enten horisontale eller vertikale forbindelser fordrejer konkurrencen på det fælles marked, uafhængigt af hvilket marked parterne er aktive på, og uden at dette påvirkes af den omstændighed alene, at det kun er én af parternes kommercielle adfærd, der er omfattet af vilkårene i de omhandlede arrangementer (jf. i denne retning dom af 22.10.2015, AC-Treuhand mod Kommissionen, C-194/14 P, EU:C:2015:717, præmis 34 og 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 65 I betragtning af denne retspraksis forkastes for det første appellantens argumenter om, at det retlige begreb en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse er uforenelig med artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53.
- 66 For det andet skal det fastslås, at Retten, i modsætning til, hvad appellant har gjort gældende, ved i den appellerede doms præmis 32-34, 41, 42 og 46-48 at henvise til denne retspraksis begrundede denne dom tilstrækkeligt.
- 67 For det tredje skal det hvad angår appellantens argument om, at betingelserne for at fastslå en samlet overtrædelse ikke er opfyldt i denne sag, eftersom Kommissionen ikke afgrænsede det relevante marked, fastslås, som Retten med føje gjorde det i den appellerede doms præmis 54, og som appellant har anerkendt, at den omstændighed, at de produktmarkeder og geografiske markeder, som dækkes af overtrædelsen, er forskellige, under alle omstændigheder ikke er til hinder for en konklusion om, at der foreligger en samlet overtrædelse. Dette argument er derfor under alle omstændigheder uvirksomt.
- 68 For det fjerde begik Retten i den appellerede doms præmis 63-71 ikke en retlig fejl ved at finde, at Kommissionen med henblik på at godtgøre en samlet overtrædelse i denne sag kunne fastslå, at der eksisterede et fælles mål. På grundlag af de faktuelle konklusioner i den appellerede doms præmis 66,

69 og 71 godtgjorde Retten således i tilstrækkeligt omfang, at den forskellige foreholdte adfærd havde det samme mål, nemlig at alle producenterne af badeværelsesudstyr og -inventar samordnede deres adfærd i forhold til grossisterne. Det skal i denne forbindelse, i modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, fremhæves, at begrebet fælles mål, som det fremgår af den appellerede doms præmis 66, 69 og 71, ikke blev fastsat ved en generel henvisning til, at der eksisterede en fordrejning af konkurrencevilkårene på de for overtrædelsen relevante markeder, men ved henvisning til forskellige objektive forhold, såsom den centrale rolle, som grossisterne spillede i distributionssystemet, dette systems karakteristika, eksistensen af koordinationsorganer og foreninger vedrørende flere produktgrupper, ligheden i gennemførelsen af de hemmelige arrangementer og de materielle, geografiske og tidsmæssige overlapninger med hensyn til den pågældende praksis.

- 69 Under disse omstændigheder kan Retten ikke kritiseres for at have fundet, at Kommissionen ikke begik en fejl, da den fastslog, at der i denne sag forelå en samlet og vedvarende overtrædelse, uden at det er nødvendigt at godtgøre, at de foreholdte former for praksis supplerer hinanden, idet en samlet og vedvarende overtrædelse kan tilregnes ikke-konkurrerende virksomheder og ikke nødvendiggør en systematisk definition af de relevante markeder, og idet det lægges til grund, at appellanten var ansvarlig dels for sin direkte deltagelse i den foreholdte overtrædelse, dels for sin indirekte deltagelse i denne overtrædelse, for så vidt som selskabet havde kendskab til alle de andre overtrædelser, som de andre karteldeltagere havde planlagt eller foretaget med det samme mål for øje, eller at det med rimelighed kunne forudse dem, og det var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko.
- 70 Hvad endelig angår argumenterne om en delvis annulatioon af den omtvistede afgørelse, som blev fastslået ved Rettens domme vedrørende den samme overtrædelse, som er genstand for nærværende sag, skal det bemærkes, at alene Retten har kompetence til at vurdere beviserne om de forskellige nationale markeder. I det omfang denne argumentation tilsigter at rejse tvivl om, hvorvidt der foreligger en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, skal det bemærkes, at den omstændighed, at Retten annullerede den omtvistede afgørelse delvist, for så vidt som den vedrører beviset for, at visse af de berørte virksomheder havde deltaget i den foreholdte overtrædelse på visse geografiske markeder i bestemte perioder, ikke er tilstrækkelig til at rejse tvivl om Rettens konstatering om, at der eksisterede en samlet plan, der omfattede alle tre undergrupper af produkter og de seks berørte medlemsstater, og et identisk mål, der fordrejede konkurrencen. Sådanne delvise annullationer kan i givet fald kun føre til en nedsættelse af den bøde, hver enkelt berørt virksomhed er pålagt, for så vidt som der er taget hensyn til de pågældende geografiske markeder ved beregningen af den bøde, de er pålagt.
- 71 Det andet anbringende må derfor forkastes som dels uvirksomt, dels ugrundet.

Det tredje og det fjerde anbringende om den fulde prøvelsesret og bødens proportionalitet

Parternes argumenter

- 72 Med det tredje anbringende har appellanten gjort gældende, at Retten og Domstolen af hensyn til retssikkerheden og med henblik på at sikre retten til en retfærdig rettergang er forpligtet til reelt at udøve den fulde prøvelsesret, som de af EU-lovgiver er tillagt i henhold til artikel 31 i forordning nr. 1/2003, i alle de sager, som de forelægges, hvori en bøde eller tvangsbøde, som Kommissionen har pålagt, anfægtes, navnlig i en sammenhæng, hvor ingen retsregel foreskriver en harmonisering af sanktionerne, og hvor Kommissionen har anvendt tre forskellige bodeberegningsmetoder for 1998-2006.
- 73 I den appellerede dom udøvede Retten i modsætning til appellantens påstande alene en legalitetskontrol af fastsættelsen af bøden.

- 74 Appellanten har endvidere gjort gældende, at Retten skulle have nedsat bøden under hensyn til overtrædelsens grovhed, idet overtrædelsen kun vedrører et begrænset antal, hovedsageligt små medlemsstater. Det kan i denne forbindelse ikke erkendes, hvorfor Kommissionen har pålagt sanktioner for de i denne sag foreholdte handlinger, som er strengere end sanktionerne for de overtrædelser af samme art, som dækkede hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.
- 75 Appellanten har desuden kritiseret, at selskabet ikke blev indrømmet en bødenedsættelse som følge af den administrative procedures meget lange varighed, nemlig seks år.
- 76 Med sit fjerde anbringende har appellanten gjort gældende, at den appellerede dom har tilsidesat proportionalitetsprincippet, som er fastsat i artikel 49, stk. 3, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, hvoraf følger, at sanktionen skal afspejle overtrædelsens grovhed. Appellanten har i denne forbindelse gjort gældende, at Retten for at fastslå denne grovhed skulle have taget hensyn til den pågældende overtrædelses påvirkning af markedet samt til omsætningen på de relevante markeder, hvilket den ikke gjorde.
- 77 Retten skulle ligeledes have sikret sig, at den ved den omtvistede afgørelse pålagte bøde i sin helhed var forholdsmæssig, hvilket ikke er tilfældet, når en bøde på 6,08 mio. EUR pålægges for en af arrangementet dækket omsætning på ca. 3,88 mio. EUR.
- 78 Appellanten har derfor nedlagt påstand om, at Domstolen berigtiger Rettens ulovlige undladelser og selv nedsætter den pålagte bøde.
- 79 Kommissionen har påstået det tredje og det fjerde anbringende forkastet.

Domstolens bemærkninger

- 80 Det følger af fast retspraksis, at den legalitetskontrol, der er indført i artikel 263 TEUF, indebærer, at Unionens retsinstanser udøver en såvel retlig som faktisk kontrol af den omtvistede afgørelse i betragtning af de argumenter, som appellanten har fremført, og at de har beføjelse til at bedømme beviser, annullere denne afgørelse og ændre bødebeløb (jf. dom af 10.7.2014, Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 81 Legalitetskontrollen kompletteres af den fulde prøvelsesret, der er tillagt Unionens retsinstanser ved artikel 31 i forordning nr. 1/2003, i henhold til artikel 261 TEUF. Denne kompetence giver Unionens retsinstanser beføjelse til ud over en simpel legalitetskontrol af sanktionen at anlægge deres egen vurdering i stedet for Kommissionens og derfor ophæve, nedsætte eller forhøje den pålagte bøde eller tvangsbøde (jf. dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 82 Unionens retsinstanser er med henblik på at opfylde kravene til en fuld prøvelse som omhandlet i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder hvad angår bøden under udøvelsen af de i artikel 261 TEUF og 263 TEUF fastsatte kompetencer forpligtede til at undersøge ethvert retligt eller faktisk klagepunkt, der har til formål at godtgøre, at bødens størrelse ikke er i overensstemmelse med overtrædelsens grovhed og dens varighed (jf. dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis).

- 83 Udøvelsen af den fulde prøvelsesret svarer imidlertid ikke til en kontrol af egen drift, og proceduren er kontradiktorisk. Det er i princippet op til appellanten at gøre anbringender gældende til prøvelse af den anfægtede afgørelse og at fremlægge bevismateriale til støtte for disse anbringender (jf. dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).
- 84 Det skal i denne forbindelse fremhæves, at den manglende kontrol af hele den omtvistede afgørelse af egen drift ikke er i strid med princippet om effektiv domstolsprøvelse. Det er således ikke nødvendigt for at overholde dette princip, at Retten, der godt nok er forpligtet til at besvare de påberåbte anbringender og til at udøve en såvel retlig som faktisk kontrol, er forpligtet til af egen drift at foretage en ny og fuldstændig undersøgelse af sagen (jf. dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 66).
- 85 Endvidere fremgår det af Domstolens faste praksis, at Retten alene har kompetence til at efterprøve den måde, hvorpå Kommissionen i hvert enkelt tilfælde har vurderet grovheden af den ulovlige adfærd. Under en appelsag er formålet med Domstolens efterprøvelse dels at undersøge, i hvilket omfang Retten juridisk korrekt har taget hensyn til alle væsentlige faktorer ved vurderingen af grovheden af en given adfærd under hensyntagen til artikel 101 TEUF og artikel 23 i forordning nr. 1/2003, dels at undersøge, om Retten i tilstrækkelig grad har taget stilling til alle de argumenter, der er fremført til støtte for påstanden om bødenedsættelse. Grovheden af overtrædelser af EU-konkurrenceretten skal fastsættes på grundlag af en lang række elementer, der bl.a. omfatter omfanget af bødernes afskrækkende virkning, de særlige omstændigheder i sagen og dens kontekst, herunder de enkelte virksomheders adfærd og rolle ved gennemførelsen af kartellet, den fortjeneste, som virksomhederne har kunnet opnå herved, deres størrelse og værdien af de omhandlede varer samt den risiko, som overtrædelser af denne art indebærer for gennemførelsen af Unionens mål (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 95, 99 og 100).
- 86 Det tilkommer endvidere ikke Domstolen, når den træffer afgørelse vedrørende retlige spørgsmål under en appelsag, af billighedsgrunde at omgøre det skøn, som Retten har udøvet under sin fulde prøvelsesret vedrørende størrelsen af de bøder, som pålægges virksomheder på grund af disses overtrædelse af EU-retten. Det er således kun i det omfang, at Domstolen måtte finde, at sanktionens størrelse ikke blot er upassende, men også så vidtgående, at den bliver uforholdsmæssig, at det skal fastslås, at Retten begik en retlig fejl på grund af den upassende karakter af en bødes størrelse (jf. bl.a. dom af 30.5.2013, Quinn Barlo m.fl. mod Kommissionen, C-70/12 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:351, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 87 Det er i lyset af denne retspraksis, at det tredje og det fjerde anbringende skal undersøges.
- 88 Det fremgår klart af denne retspraksis, at den fulde prøvelsesret for det første alene vedrører den pålagte sanktion og ikke hele den anfægtede afgørelse, og for det andet svarer hverken den fulde prøvelsesret eller legalitetskontrollen til en kontrol af egen drift, og disse kræver følgelig ikke, at Retten af egen drift foretager en fornyet, fuldstændig sagsoplysning uafhængigt af de af appellanten fremsatte klagepunkter.
- 89 Det skal i denne sag fastslås, at Retten i den appellerede doms præmis 335 ff. foretog en effektiv kontrol af bøden, at den besvarede appellants forskellige argumenter, og at den i den nævnte doms præmis 397-402 traf afgørelse om påstandene om bødenedsættelse, hvorved den, i modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, ikke blot kontrollerede dette beløbs lovlighed. Retten bemærkede navnlig i denne forbindelse i den appellerede doms præmis 384, at en koefficient på 15% for koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« var mindstesatsen i betragtning af den pågældende overtrædelses særligt alvorlige karakter, og den fandt herefter i samme doms præmis 397-401, at ingen af de af sagsøgerne i første instans fremførte forhold i første instans begrundede en bødenedsættelse.

- 90 Hvad nærmere bestemt angår undersøgelsen af den foreholdte overtrædelses grovhed skal det fastslås, at Retten i den appellerede doms præmis 381 henviste til punkt 23 i retningslinjerne af 2006, hvori bestemmes: »Horisontale aftaler [...] om prisfastsættelse, markedsdeling og begrænsning af produktionen, som normalt er hemmelige, betragtes på grund af deres art som de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger, og i henhold til konkurrencepolitikken skal de straffes strengt. Den del af afsætningen, der tages i betragtning i forbindelse med sådanne overtrædelser, befinder sig derfor normalt på den øvre del af skalaen.« Retten anførte i den appellerede doms præmis 383 den begrundelse, som Kommissionen havde anført i 1211. betragtning til den omtvistede afgørelse, hvorefter den horisontale samordning af priser på grund af dens art var en af de mest skadelige konkurrencebegrænsninger, og at overtrædelserne var en samlet, vedvarende og kompleks overtrædelse, der omfattede seks medlemsstater og de tre undergrupper af produkter, inden den i den appellerede doms præmis 384 fastslog den pågældende overtrædelses særligt alvorlige karakter, som begrundede anvendelsen af en koefficient på 15% for overtrædelsens grovhed, og i den nævnte doms præmis 385 fastslog, at appellantens deltagelse i en »central gruppe af virksomheder«, der havde gennemført den konstaterede overtrædelse.
- 91 Eftersom Retten herved tog hensyn til alle de relevante parametre med henblik på at efterprøve den foreholdte overtrædelses grovhed, og da den horisontale prissamordning og appellantens deltagelse heri i øvrigt var bevist, og eftersom Retten har besvaret appellantens argumenter desangående, begik den ikke en fejl og opfyldte sin forpligtelse til en effektiv domstolskontrol af den omtvistede afgørelse.
- 92 Hvad angår efterprøvelsen af den administrative procedures uforholdsmæssige varighed skal det bemærkes, at selv om Kommissionens tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist kan begrunde en annullation af en afgørelse, som denne har truffet ved afslutningen af en administrativ procedure på grundlag af artikel 101 TEUF og 102 TEUF, hvis denne tilsidesættelse ligeledes indebærer en tilsidesættelse af den omhandlede virksomheds ret til forsvar, kan en sådan tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist, selv hvis denne antages godtgjort, ikke medføre en nedsættelse af den pålagte bøde (jf. bl.a. domme af 9.6.2016, CEPSA mod Kommissionen, C-608/13 P, EU:C:2016:414, præmis 61, og PROAS mod Kommissionen, C-616/13 P, EU:C:2016:415, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis). I den foreliggende sag er det, som det fremgår af denne doms præmis 75, ubestridt, at appellantens med sit argument vedrørende Rettens urigtige vurdering af den administrative procedures uforholdsmæssige varighed udelukkende har tilsigtet at opnå en nedsættelse af den bøde, som selskabet blev pålagt.
- 93 Dette argument må derfor forkastes som uvirksomt, uden at det er fornødent at tage stilling til, om det er begrundet.
- 94 Hvad endelig angår proportionaliteten af den pålagte bøde som sådan har appellantens ikke fremsat noget argument, der kan godtgøre, at den pålagte sanktions størrelse er upassende eller uforholdsmæssig. I denne forbindelse skal argumentet om, at bødens størrelse på 6,08 mio. EUR er uforholdsmæssig i forhold til den af kartellet omfattede omsætning på 3,88 mio. EUR, forkastes. Det er i denne sag nemlig ubestridt, at den bøde, som Villeroy & Boch og dets datterselskaber blev pålagt, blev nedsat, så den ikke oversteg 10% af disse samlede omsætning i det foregående regnskabsår, jf. artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003. Denne grænse sikrer således, at bødens størrelse ikke er uforholdsmæssig i forhold til virksomhedens størrelse, som denne fremgår af dens samlede omsætning (jf. i denne retning dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 280-282).
- 95 Følgelig må det tredje og det fjerde anbringende forkastes som dels uvirksomme, dels ugrundede.
- 96 Da ingen af appellantens anbringender er taget til følge, skal appellen forkastes.

Sagens omkostninger

- ⁹⁷ I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, såfremt appellen forkastes. I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellantenten tilpligtes at betale sagens omkostninger, og appellantenten har tabt sagen, bør appellantenten pålægges at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Villeroy & Boch Austria GmbH betaler sagens omkostninger.

Underskrifter